

АГОП МЕЛКОНЯН
ПИСАТЕЛЯТ ФАНТАСТ „НАЙ“

chitanka.info

Робърт Хайнлайн — едно име, което вече почти половин век стои на най-предните позиции на американската научна фантастика и отдавна е станало идол за милиони поклонници на този жанр.

Но кой е Хайнлайн, какъв е неговият жизнен и творчески път, на какво се дължи невероятната му популярност? Нека посъберем фактите, разпръснати из специализираните енциклопедии.

Роден е в 1907 г., следва университета в Мисури, завършва Военноморската академия в Анаполис, пет години работи като морски офицер, след което преминава в запаса. После учи физика, през войната работи като инженер във военен експериментален център във Филадельфия. Накратко човек със солидно научно и техническо образование.

Както всички големи имена в съвременната американска фантастика, Хайнлайн също е рожба на сп. „Естаундинг сайънс фикшън“ („Поразителна научна фантастика“), издавано от Джон Кембъл, и също се появява през „златния век“. Дебютът му е през август 1939 г. с разказа „Линията на живота“, включен в настоящия сборник.

Около „Естаундинг...“ през това време се групира цялата почетна гвардия на американската фантастика — Ерик Франк Ръсел, Лестър дел Рей, А. Е. Ван Вогт, Теодор Стърджън, Спрег де Кемп, Пол Андърсън, Клифърд Саймък, Сирил Корнблат и т.н. Това е епоха на благородна надпревара и само за няколко години се появяват десетки произведения, останали в златния фонд на фантастиката. Хайнлайн публикува разкази, обединени в цикъла „Бъдещи истории“, един от които — „Реквием“ (1940 г.) е представен в нашия сборник. По-късно те са включени в сборника „Човекът, който продаде Луната“ (1950 г.).

През 50-те години Хайнлайн работи изключително активно. След „Червената планета“ (1949) идва един от най-големите му успехи — „Зелените хълмове на Земята“ (1951 г.). Следват „Майсторът на кукли“ (1951), „Метеж 2100“ (1953), „Звездното животно“ (1954), „Тунел през пространството“ (1955), „Звездно време“ (1956), „Врата към лятото“ (1957) и т.н. Всъщност тук изброяваме малка част от книгите на Хайнлайн.

Днес не ни е трудно да открием тайната на неговия успех през този период — просто Робърт Хайнлайн е типичен привърженик на „твърдата“ научна фантастика, а през това десетилетие тя е една

неразорана нива. Все пак да не забравяме, че се регистрира началото на едно уникално явление за цялата ни цивилизация — мощният старт на научно-техническата революция. Първи стъпки на кибернетиката и изчислителната техника, серия от небивали открития в ядрената физика, щурм към тайните на наследствеността, всеобщ технически подем — може ли всичко това да не предизвика възторга и ентузиазма на писателя-фантаст? Неговите разкази и романи от този период са наистина „бъдещи истории“ — космически пътешествия, роботи, другопланетни пришълци, пътувания през времето и пространството, клониране, парапсихология, чудодейни открития — обхванат е целият арсенал от научнофантастични трикове и хватки, които автоматично стават гаранция за успех. Към това трябва да прибавим и великолепните разказвачески възможности на Хайнлайн — майсторски изградени сюжети, остра и увлекателна фабула, пестелив стил, остроумни диалози и, разбира се, едно почти неизчерпаемо въображение. И докато Рей Бредбъри например е един романтичен философ и моралист, Артър Кларк — прекалено педантичен и обстоятелствен в научните детайли, Клифърд Саймък — по своему извисен и носталгичен, Айзък Азимов — поет на технократизма, Робърт Хайнлайн е от всичко това по мъничко. И в добавка — действен, краен, често предизвикателен и безцеремонен.

Изследователите на неговото творчество говорят за криза в края на 50-те години. Това не трябва да ни изненадва — същото сполетява и Азимов, който цели петнадесет години не публикува нито ред фантастика, отдаден изцяло на популяризирането на науката. Причината? Първият изкуствен спътник на Земята и първият полет на човек в Космоса. Неочакваните успехи на астронавтиката като че ли обезцениха научните мечти на писателите-фантасти. Те се почувствуваха ограбени; Луната, Марс, Венера — любимите територии за сюжети и драми — внезапно се оказаха част от неромантичната всекидневна практика на човечеството. Появиха се компютри от ново поколение, заговори се за работи в промишлеността, започнаха да се изпращат радиосигнали към хипотетични разумни светове — и научната фантастика задължително трябваше да преживее една цялостна драматична преориентация. Посоката беше ясна: от науката към човека.

Така се появи новият Хайнлайн. Един от първите признаци за идващата „трансформация“ е повестта „Неприятната професия на Джонатан Хоуг“ (1959), също включена в настоящия сборник. Читателят вероятно веднага ще направи разликата: местодействие — Земята, научната проблематика — на втори план, критика на някои социални проблеми. И най-важното: едно преместване към света на ирационалното. Алюзиите с мита за Синовите на птицата са твърде двусмислени, абстрактни и завоалирани; някой би могъл да види в тях следи от мистицизъм, друг — сливане на реалността с една въображаема надреалност, трети — алегорична критика на някои прикрити социални сили. Истината вероятно е някъде в площта на този триъгълник, но трайно е впечатлението за едно общество, в което насилието е култ, неувереността — ежедневие, отчуждението и страхът — съдба.

По-нататъшното творчество на Хайнлайн в общи линии следва този вектор. За да стигне своя връх в „Странник в странна страна“ (1961) — книгата с най-голям тираж в световната фантастика, въздигната почти в култ от младото поколение в САЩ. Този обемист роман е своеобразна еманация на всички фантастични (не научнофантастични!) идеи на автора, подправени с някои метафизични гарнитурни. Следват „Пътят на славата“ (1963), „Луната е безчувствена владетелка“ (1966), „Достатъчно време за любов“ (1973) и други, в които по доста странен, съвсем хайнлайновски начин се сплитат политика, мистика, социалдарвинизъм, черна магия, откровен секс, анархистични бунтове, дори спиритизъм и кабалистика.

Хайнлайн е рекордьор по получените награди „Хюго“ — четири, а в 1975 г. му бе връчена първата най-висока награда на „Небула“ за целокупно творчество, наречена „Гран Мастър“ (другите двама носители на тази награда са Джек Уилямсън и Клифърд Саймък).

Хайнлайн е и първият съвременен автор (преди него е само Хърбърт Уелс), който написва собственооръчно оригинален сценарий за научнофантастичен филм. По романа „Звездолетът «Галилео»“ (1947) той написва сценарий на филма „Направление — Луна“, реализиран в 1950 г. от режисьора Ървинг Пичъл. Този филм се смята за начало на големия бум в американското „сайънс фикшън“ кино. Филмът е изключително издържан в научно-техническо отношение и изглежда почти като репортаж от първото кацане на хора на Луната. По-късно,

разочарован от стила и нравите на Холивуд, Хайнлайн никога повече не се завръща към седмото изкуство.

Сборникът, който предлага библиотека „Галактика“, е от ранните произведения на автора. Трудно е да се направи селекция от едно толкова богато и разностранно творчество, затова не е изключено някои читатели да останат неудовлетворени. Искане ни се обаче да вярваме, че това е все още само първата среща с големия творец Робърт Хайнлайн.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.